Tečaj XIV. **NOVICE** List 11.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo in saboto.** Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 6. februarija 1856.

Pametnik za mlade kmetovavce.

(Konec.)

Ogeršica zimna. Kaljivost semena 2 do 3 leta. Zemlja: dobra, rahlja, pa tudi v slinjevki stori. Čas setve: mesca velicega serpana, v gorkih krajih tudi še le kimovca in oktobra. Semena za oral zemlje pol vagána ali en mernik. Pljitvo naj se dene v zemljo. Je zemlja kepasta ali če se je suše bati, naj se setev povalja.

Ogeršica jara. Kaljivost semena tudi 2 do 3 leta. Zemlja: dobra, sprijeta, močno gnojena. Čas setve: kadar več ne zmerzuje, tedaj v drugi polovici majnika. Semena se potrebuje kakor pri zimni. Pljitvo naj pride pod zemljo; ob bolj vlažnem vremenu ali kadar se dež pričakuje, naj se seje, da seme hitro kalí in uide bolham.

Sončnica. Kaljivost semena 1 do 3 leta. Zemlja: kakor za koruzo; sadí se malega travna do srede majnika, med krompirjem in fižolom se dobro obnaša; pri fižolu nadomestuje kole; sadí naj se tako globoko kakor koruza; da se pa več in boljega semena pridela, naj se poleti dvakrat ali trikrat vsakemu deblu perje obere, da mu ostane le 3 do 5 perés.

Lan. Kaljivost semena 4 do 6 let. Zemlja: mu je skor vsaka všeč, da ima le nekoliko dobre perstí (gnjilovce) in da je globoko zorana, in dobro zrahljana, plevéla očiščena, enmalo mokrotna, pa tisto leto ne gnojena, posebno deteljše in krompirjevše mu je tečno. Seje se po podnebnih razmerah kraja, vendar se bolj zgodnje pomladanske setve bolje obnašajo od poznejih. Lan ozmec se seje v jeseni zgodaj; že v drugi polovici velicega serpana, čez zimo ostane in drugo leto zorí. Lan jarec se seje spomladi kadar zima mine in še tisto leto zorí; ajdovšček se ravno pred ajdo ali pa z ajdo seje in kmalo po ajdi ruje. Boljše je za seme več let staro seme. Če se lan seje samo za seme, ga je dosti na oral poldrugi vagán, sicer pa 2 vagána in pol ali tudi 3 in 4 vagáne; lan je toliko lepši in dalji kolikor gosteje ga seješ.

Konoplje. Kaljivost semena: 2 do 3 leta. Zemlja: rahlja, globoka, srednjo mero vlažna in dobro pognojena, plevéla očiščena. Čas setve: od srede majnika do pervih dní rožnika. Ker tiči radi zobljejo konopneno seme, ga je treba dobro z zemljo pokriti, pa vendar ne pregloboko, ker sicer rad gnjije, zato naj se, ko je povlečeno bilo, še povalja.

Krompir. Kaljivost: 1 do 2 leti. Čeravno se skor v vsaki zemlji dobro obnaša, mu vendar naj bolje tekne bolj pešena kakor debela zemlja, globoko izorana. Sadí se, kadar je sonce zemljo ogrelo, tedaj mesca majnika. Naj bolje storí krompir, če se ne sadí prepljitvo, ne tedaj spod poltretji pavec, pa tudi ne pregloboko, ne čez 6 pavcov globoko; tudi naj se krompir, kteri po strani kalí poganja, pljitviše sadí kakor tisti, kteri navzgor poganja.

Pesa. Kaljivost semena: 4 do 6 let. Zemlja: rahlja, globoka, precej dobra. Čas setve: naj bolje od srede malega travna naprej. Semena za oral 6, 8 do 10 funali 7000 do 8000 sajenic (flanc).

Repa. Kaljivost 2 do 4 leta. Zemlja kakor za peso; seje se po požetem ječmenu ali pšenici, tedaj mesca malega serpana. Za pol pavca ali za pavec naj pride seme pod zemljo. Semena se potrebuje za oral 6, 8 do 10 funtov.

Korenje. Kaljivost: 2 do 4 leta. Zemlja: dobra, globoka, dobro zrahljana. Seje se, kadar več ne zmerzuje, tedaj proti koncu sušca do srede malega travna, pokrije naj se seme za pavec ali poldrugi pavec.

Zelje. Kaljivost 3 do 6 let. Zemlja: globoka, dobro gnojna, dobro zrahljana, naj bolje tekne mastni gnoj (človečjek) zraven vsake jame, kamor pride sajenica. Sajenice (flance) se izrejajo na sončnatih, vetra obvarovanih gredah; po poldrugi čevelj saksebi naj se presadé mesca rožnika.

Metelka (nemška detelja, lucerna). Kaljívost se ohrani 3 do 4 leta. Zemlja za metelko naj bo naj manj poldrugi čevelj ali 2 čevlja globoka; sponaša se sicer tudi v slabeji zemlji, vendar naj bolje v zemlji, ktera ima nekoliko laporja ali apnice; tudi v ilovici, če ni premokra, dobro tekne. Seje se od malega travna do rožnika, vendar se dá skozi celo poletje na dobro pognojeno in dobro povlečeno njivo sejati. Semena se potrebuje za oral 18, 20 do 24 funtov; pokrije naj se pavec ali poldrugi pavec.

Detelja turška (esparseta). Kaljivost 3 do 5 let. Zemlja: če tudi pusta, da je le spodnja suha, lapornata ali apnata, zato se ji bregovi in gore iz apnjenka na sončnih krajih dobro prileżejo. Seje se med ječmen, oves, grah in grahoro, pa tako vmes sejanega semena ni treba povleči. Semena se potrebuje za kamnitne kraje okoli 2 vagána za oral; k večem poldrugi pavec naj se spravi pod zemljo.

Detelja štajarska. Kaljivost 2 do 3 leta. Zemlja: bolj vlažna kakor suha, precej sprijeta, dobro pognojena in dobro zrahljana; gnjilovce naj ima deteljše naj manj pol čevlja, še bolje je, ako je je več. Seje se ali proti koncu zime na sneg med ozimine ali mesca sušca med jare žita, namreč ječmen ali oves, pa koj za njimi. 18, 20 do 25 funtov semena se potrebuje za oral zemlje; seme naj precej pljitvo pride pod zemljo; naj bolje je ga povaljati.

Detelja bela. Kaljivost 2 do 4 leta. Tudi v slabi zemlji raste ta zadovoljna deteljica, vendar se ji prileżete naj bolj nekoliko vlažna peščena zemlja in pa rahleja ilovica. Vse drugo je kakor pri štajarski detelji.

Detelja laška ali **rudeča.** Kaljivost 1 do 3 leta. Zemlja kakor za belo deteljo. Seje se z ajdo vred, in zgodaj spomladi daje potem ta detelja dobro opresno (frišno) klajo. Seje se je kakor štajarska in ravno tako naj se dene precej pljitvo pod zemljo.

Hmelj. Iz dobrega hmeljnika naj se vzamejo močne sadíke z 8 do 10 očesi. Zemlja: le na Českem — nekteri mislijo — se dobí dober hmelj. Nad tem je pa le toliko resnice, da na Českem, posebno v Žatecu — že od nekdaj bolj marljivo in umno obdelujejo hmelj. Povsod,

kjer je kraj bolj gorák, na soncu in v zavetji, in če je zemlja dobra, mastna, pa po pesku dosto rahlja, ne premokra in za 2 do 3 čevlje globoka, se hmelj dobro obnaša. Sadí se proti sredi majnika po 4 do 5 čevljev saksebi. Da sadika gotovo obrodí, naj se pustí 3 do 5 korenin; na oral se sadí okoli 800 tacih sadík. Pokrije se z zemljo kakor terta po legi kraja.

Malih ptičic zakaj jih ni?

Odperto pismice na gosp. F. Šmidovo vprašanje.

Ena naših milih sestric iz Ljubljane, ki je srečno iz kletke pobegnila in k naši družbici nazaj prišla, nam je pravila, da na vprašanje Vaše: zakaj se to zimo tako malo ptičkov in sploh pevalic vidi, ki druge leta vendar v teh krajih prezimujejo, so se čuli mnogoteri odgovori.

Ker pa pravega vzroka si ljudje ne bodo eden drugemu povedali zato, ker jih je morebiti sram, da bi resnico odkrili, nam ne zamerite, da se prederznemo svoj kljunček vtikati v to reč in Vam na Vaše vprašanje pravi odgovor dati.

Veste pač, častiti gospod, da nam je krilatim stvaricam prostost naj dražji dar in da si na vso moč prizadevamo, da bi si jo ohranile; al prekanjena dvonožna stvar, ktera se „človek“ imenuje — ne zamerite nam tega izreka, da jo tako po svojem zarobimo — vé našo slabost in radovednost v svoj dobiček obračati, in tako se godí, da brez števila naših sestric v njegove zanke pade in prostost zgubi. Al človek ni zadovoljen, da nam le prostost vzame; on je nam celó vojsko na smert in življenje v vaših krajih napovedal.

Znano je, da veliko tisuč in tisuč naših sestric, ki so poleti v bolj severnih deželah varno zavetje in hrano imele, se proti zimi v bolj južne kraje podaja, da bi tam ložej prezimile. Po dolgem potovanji trudne in gladne, v ljubljansko okolico pridši, jih planjava in močvirje h kosilcu vabi — al to je za-nje huda. Tisuč in tisuč naših sestric se poloví in podavi, da še na mizi marsikterega berača se pečene truplica naših sestric ne pogrešajo. — Le nekterim se toliko prizanaša, da jih človek hipoma ne podavi ampak jih žive prodaja. Pojte v jeseni pod Trančo v Ljubljani in prepričali se boste, da že fantalini, ki komaj hlače nosijo, teržujejo z 20 in še več šopki mertvih in z velikim številom živih v kletkah zapertih sirotic.

Še huje se je pa to zimo prav blizo Ljubljane godilo. Tù si je trinoštvo vaših bratov nekaj izmislilo, kar zasluži očitno v černe bukve zapisano biti. Nekdo, ki je za mali denar si pravico prilastil, da nas uboge stvarice loviti in daviti sme, je v družbi enakomislečega tovarša pervi krajec letošnje hude zime v svojo lakomnost obernil in mrež na kupe nastavil, tam pa tam zernja potresel, nas uboge živalice, ki nas je zima in huda lakota terla, zavratno vabil in tako naših sestric, ne le modroslovcov vrabcov, temuč brez razločka pevalic, po več sto na dan polovil in zadavil — le iz zgol kervoločnega veselja! Čmu so postave, ako se sme tako ravnati?

Kaj mislite, da nas je modri stvarnik le zato vstvaril, da bi ljudem pečenke bile? Lahko prerajtate, da ni mogoče, da bi se mogle pri takošnem vsakoletnem trinoštvu tako množiti, da bi nas v vaših krajih vseskozi mergolelo. Kar nas uide vaši sili, nas podavi Lah. Na milijone gré naših sestric vsako leto na tako vižo pod zlo in zato je nas od leta do leta manj.

Ali morebiti mislite, da vse tice, ktere ob zimi potujejo drugam, se potem v bolj gorkih krajih zopet družijo in množijo? Kdo je nek porok za to? Kteri naravoslovec je to že zapazil? Resnično vam povemo, da naj veči del odletavnic in sploh pevalic, ktere bivajo čez poletje v vaših in bolj severnih krajih, se le v teh krajih družijo in množijo, in če tudi do vroče Indije odletavajo, tam ne več. — Odkod hočete potem nadomestenja?

Kaj pa, ko bi se kadaj našemu rodu ta terdoserčnost tako priskutila, da bi zapustil take kraje na veke? Saj nas tako nič kaj prav ne mika pri vas še biti. Vaši gojzdje so od leta do leta redkejši — puste goličave pa niso vabilne za prebivališče takih živalic, kakor smo me. Kervoločnost silna nas sili, si drugod varnega zavetja za se in svoje mlajše iskati, sadne drevesa gosencam, polje pa merčesom prepušati. — Naj bodo potem le krokarji in vrane vaše pevalice, in ako vas bo še kakošna zgubljena kadaj obiskavala, bote jo za spomin imeli, da v teh krajih je nekdaj za nas prijetno bilo in nas je mergolelo vse polno.

Ne zamerite nam, častiti gospod, da smo se prederznile tako odkritoserčno govoriti. Prosimo Vas pa, ker vemo, da ste milega serca, da nam pomagate; ako kaj za nas storiti zamorete, rešiti nas presilnega preganjanja. Hvaležne vam bomo potem na Vašem vertu gosence trebile in Vam veselo juternico popevale.

Milosti Vaši se priporoča

odbor preganjanih ptičkov

v bukovji blizo Bokavce.

Natoroznanstvo in ljudska omika.

Spisal Šimen Šubic na Dunaji.

6. pismo.

Razložil sem ti, dragi moj, da vera je perva in poglavna podlaga vsega življenja človeškega; vidil si pa tudi, da pri mladini se koj v pervih letih vnema živa radovednost, ki je iz začetka zgolj poželjenje, da bi vse imela, potem pa želja, da bi vse zvedila: kako in zakaj se vse tako godí in kaj so veličanski prikazki v natori. Spoznali smo potrebo keršanskega poduka in prepričali se, da ga natoroznanstvo ne poterjuje samo, ampak da tudi spolnuje mladini tiste iskrene želje, po kterih, če ne dobí pravih natoroznanskih zapopadkov, se je pa krivi primejo, kteri so ji dostikrat v vsem življenji napoti.

Vsak mi bo poterdil, da mora človek naj pred za bližnje potrebe skerbeti, preden misli na druge daljne, to je, kdor hoče čez derečo grapo, mora berv imeti ali most, da ne pride pobit na uni kraj ali da ga voda ne vzame. Most pa, ki ga izreja potrebuje, je jezik. Po jeziku se prevažje sv. vera, pa tudi natoroznanstvo in vsaka druga znanost v posestvo duhá. Otrok se sicer navadi govoriti od staršev in od pestern, toda ta jezik je le za perve potrebšine, ne pa, da bi mogel pri tem vse uke s pridom poslušati preden si s posebnim ukom in s pridnim branjem v maternem jeziku ni prilastil obširnešega jezikoznanja. To je vzrok, da se narodi poganjajo za svoj jezik in ga obdelujejo pridno, ker jezik je pot, po kteri se širi ljudska omika. V maternem jeziku se morajo tedaj začeti pervi uki, in dokler ni materni jezik dobro uterjen, naj se mladina ne sili veliko s ptujimi. Še mi je v spominu iz mladih let, ko so nas klečat gonili ali sicer kaznovali, če se je kdo prederznil po domače s svojim tovaršem v šoli govoriti. Kaj pa je bil nasledek tacega napčnega strahovanja? — neka zmes, ki ni bila ne slovenska ne nemška. Potem so nas v latinščino vpregli; pisali smo latinsko, pa še nismo prav poznali ne vezi ne duha tistega jezika, ki smo ga mogli v latinščino prestavljati. To so se pač kola lomile! Zdaj ima pri nas vsak narod pravico in dolžnost, se učiti svoj jezik; sedaj se je izreji mladine odperla prava pot, ktere zapustiti ne more, ako hoče napredovati. Še le, ko je znanje maternega jezika dostojno uterjeno. Še utegne mladina s pridom ptujega jezika podstopiti. Jezikov je pa dan današnji, ko so narodi med seboj v mnogoverstni potrebni in koristni zavezi, silno potreba; vsakemu je potrebna znanost maternega in tudi tistega jezika, ki ima v njegovi deržavi naj večjo veljavnost; kdor hoče celó v ptuje dežele, mora znati tudi jezike tistih dežel, v kterih kaj išče.

Starozgodovinski pomenki.

Nekaj k besedi „boginja Ika“.

(Novice Nr. 3. tega leta.)

Od Lovran, grada v Liburnii četert ure proti Voloskem, sta pri morji na cesti dva kraja, eden se imenuje Ika, drugi malo naprej pa Ičići. Ika je lepa vas, kjer je tako imenovana lovranska luka (Hafen) in kjer se mnogo ladij dela in popravlja, v to luko na lovranski strani se izliva izpod gore Učke nek velik podzemelsk potok, ki ob deževji strašno izpod morja vrè, in zato se ta vir imenuje vela vrulja. Čudno je na ti vrulji, da je zmiraj čista, in ob dežji, ko drugi potoki v luko prihropijo, ona s svojo čisto vodo vse kalno morje v kraj vžene. V tej vrulji se prikaže včasi sila sladkovodnih rib, ktere pa spet zginejo. Ob suši jenja ta vrulja vreti, in morje je v luki mirno kot olje, al včasi v največi suši spet zavrè, in ljudje pravijo: „v Iki je vela vrulja zavrela, bo berzo dàž“; in še se pripoveduje, da na Učki, ne deleč od céste, kjer je neki velik propad (zato se ta kraj imenuje „pri Jami“) je padlo dvoje upreženih volov v to jamo, vola so ribe pojedle, jarem pa je v Iki vrulja izvergla. V Ićićih je pa vse polno manjih podmorskih vrulj, ki se na pljitvem morji poznajo, nektere med njimi pa izvirajo tudi na suhem blizo morja ter davajo slankasto vodo.

Morebiti sta dobila ta dva kraja od teh podmorskih vrulj, ktere ob suhih časih prestajajo vreti, svoji imeni od besede ikati *) singultire, aufstossen, schluchzen, (glej Stulli), in beseda Ika ne bi bila drugo, kar sedaj vrulja.

J. V.

Ogled po svetu.

Kmetiški stan na Rusovskem.

(Dalje in konec.)

Včasi se primeri, da ima en posestnik dve grajšini, ki ste deleč saksebi, ena ima preveč, druga premalo kmetov. V tacih primerljejih nekoliko kmetov, ki so tukaj od več, predenejo v drug manj obljuden kraj. Ravna se pa pri tem z vso mogočo previdnostjo, ker večkrat kmetje ne morejo premenov kraja, zraka navad in prenašati. Mnogokrati se jim po domu toži, da zbolé in pomró.

Če so kmetje v vasi pod svojim dobrotnim gospodom po svojem stanu popolnoma srečni bili, jim smert gospoda nepokoj dela, toliko bolj pa takrát, kadar se hipoma posestvo prodá. Kakošen mož bo novi gospod? Kako bo svojo lastnino gospodaril, ali bo tirjal večih davkov? Ako je sin nastopil grajšino, ali bo tudi tak, kakor dobri rajnki oče? — To so potem navadne vprašanja in nič ni bolj stiskajočega kakor taka negotovost, tako, da sužinski stan dvakrat težjí na njih ramah prihaja. Vendar manj se bojí Rus premembe, kadar sin na očetovo mesto stopi, ker on večidel očetove vredbe tako spoštuje, da navadno tako gospodari, kakor je gospodaril njegov oče. Ako je pa več sinov, skor drugače ne more biti, da se morajo lastnine razdeliti, al kmetje takrat skorej vselej pri tem terpé. Opomniti je treba, da bogati posestniki šploh s kmeti bolje ravnajo, kakor manj premožni, ki zavoljo manjšega števila delavcev posameznim več nakladajo, kakor v takih krajih, kjer se krepkih rok ne manjka. Manj premožen posestnik tudi bolj na pomnoženje dohodkov misli, in tirja od svojih petdeset ali šestdeset kmetov vse bolj natanko, kakor bogat gospodar, ki ne more misliti na to zavoljo obilnega števila svojih podložnikov, kterih ima 5 do 6 tisuč.

Od več straní sem slišal take sužnjike pritoževati se, da morajo delati v fabrikah svojim gospodom. Kmet se zamore nad svojim stanom tako rekoč tolažiti in se še celó srečnega čutiti. Ako danes dela drugim, vsaj jutri svoje polje obdeljuje, ktero ga z družino vred redi; tudi ima življenje kmetovo sploh že ravno po sebi nekoliko tolažljivega. Kmet v fabriki pa, oropan vživanja proste natore, ki mora brez upanja, da bi sebi kaj pridobil, vsaki dan delati kakor mašina, je primoran z žalostnim sercom misliti na svojo vas in na svoje polje.

Le prepogostoma „upravitelji“, to je, nadzorniki delavcov nimajo blagovoljnih misel svojih gospodov. Vsi ti ljudje so tudi sužnji in vsakdo vé, kaj se pravi pokoren biti tacemu, ki je sam suženj. Sicer nimajo pravice, da bi od samih posestnikov naložene naklade zviševali, pa vendar pri vsem tem dobivajo taki ljudje tisuč priložnost pokazati svojo malo moč in jo druzim čutiti dajati. Toda gorje njemu in njegovemu gospodu, kadar čez mejo svoje oblasti prevzetno stopi!

Ker ima gospod pravico od kmeta, ako želí obroka (potnega lista), odškodnino tirjati, izvira iz tega pogostoma mnogo silnih napak. Pravičen gospod po zaslužku postavlja davek za časno oproščenemu kmetu, toda mnogokrat se nasprotna zgodí, kakor sledeča prigodba kaže: Kmet z oprostivnim listom v rokah stopi v službo fabrikanta, ki je klavirje izdeloval, in se sčasoma tako dobro tega dela naučí, da si na leto dva tisuča rubljev prisluži. Posestnik v njegovem rojstnem kraji to zvé in berž tirja pet sto rubljev za vsakoletno ponovljanje lista, ki mu jih kmet tudi plača. Sledeče leto gospod že na sedem sto rubljev poskoči, ktere je kmet še tudi plačal in verh tega je še šel po svojo staro mater v mesto, kjer je delal, in je tako gospodu prihranil, da mu ni bilo treba stari ženi zastonj jésti dajati. Pa pri vsem tem je prihodnje leto za ponovljenje sprostivnega lista tirjal petnajst sto rubljev. To je bilo več kakor polovica kmetovega zaslužka. Zaverže tedaj ponudbo in teče k svojemu mojstru ter mu reče: „Z materjo se bova domú vernila; moj gospod ni človek in nima pameti; ker noče nič druzega, naj pa ima same moje roke“. V veliko žalost mojstrovo se precej verne kmet na svoj dom — in mojster je zgubil tako naj boljega delavca.

*) Krajnski ihtati.

Pis.

Slovanski popotnik.

* Pervi zvezek novega „slovenskega prijatla“ imamo v rokah. Reči moremo, da je nas in gotovo tudi vse druge bravce prav serčno razveselil. Na treh polah obsega mnogo podučnih in tudi nekaj kratkočasnih rečí. Perve dve poli ste odločene za cerkev. Tù nahajamo vse pridige za mesec februar, prav lepe in mične, dalej keršanske nauke, kakor se pri popoldanski službi Božji v cerkvi ljudstvu razlagajo, prav lahko razumljivo in prav po domače povedane in dalej zgodovinsko drobtinico h keršanskemu nauku. Pričakujemo, da se bo teh drobtinic vprihodnje več na enkrat v list jemalo. Tretja pola je namenjena za šolo in dom in se more na koncu leta sama za se brez pervih dveh vezati dati. S tem je častitim duhovnikom priložnost dana izposojati tretjo polo učenikom, kterim je potrebna, brez pervih dveh, ki samo pridige in keršanske nauke obsegate, ako si „Prijatla“ ne morejo sami naročiti. Zapopada pa tele rečí: „Bernard Overberg dva dní pred smertjo“, „razkladanje slovkanja in malega berila“, „navod, kako učence iz glave rajtati učiti“, pesem „Prijatla“ prijatlom, povest „mertvaška glava“, „čaplja“, „pomenljive ure v življenji Napoleonovem“, „pervo pismo stricu Matiju“, „slovensko koledarstvo“, „drobtince in društvene oznanila“. — Jezik je čisto slovensk, natis prav lep in razločen brez posebnih pogreškov. Naj si ga častiti gg. pridigarji in učeniki ne zamudé naročiti. Ker se je bilo že pred začetkom natisa okoli 400 naročnikov oglasilo, ga je dal založnik v 1000 iztisih natisniti, tako da ga vsi naročniki, ki bi se še oglasili, še popolnega dobiti zamorejo.

A.

* Drobtinice za leto 1856 bodo menda v enem mescu dokončane. Natisnjenih je sedaj ravno 10 pol. Okinčane bojo tudi letos s prav lepo podobo. Gotovo jih bojo vsi gg. udje sv. Mohorjevega družtva veseli, ker jih bodo vsi brez plačila prejeli. Kakor hitro bodo natisnjene, se bodo berž vsem gg. družtvenikom po pošti poslale, da ne bojo po bukvarnicah obležavale ali se celó izgubljevale. A.

* Število družtvenikov sv. Mohora je po poslednjem naznanilu 1057.

* „Narodne Novine“ zagrebške vreduje od novega leta gosp. dr. Demeter.

* „Przyjaciel Domowy“ marljivo vredovan od gosp. H. Stupnicki-ga v Lvovu, izhaja letos z ličnimi podobami obilo nadarovan; vsaki mesec mu je doložen tudi en list herbarja poljskega.

* „Slov. Noviny“ so razglasile slovanske koledarje za leto 1856 v austrijanskem cesarstvu, med kterimi je 20 česko-slovanskih, serbskih 6, poljskih 5, slovenskih 3, bulgarsk 1, horvašk 1.

Novičar iz raznih krajev.

Mnogim posestnikom — piše „Oest. Corr.“ — ki imajo kaj obligacij zemljišne odveze in jih prodati želé, bo vstreženo, da jim za gotovo povedati moremo, da austrijanska upnica za kupčijstvo in obertnijstvo (Creditanstalt für Handel und Gewerbe) nakupuje te obligacije. Posebno takim, ki deleč od Dunaja stanujejo in nimajo lahko priložnosti obligacije v dnar spraviti, pa tudi vsakdanjega obligacijnega kursa ne vejo, bo to po volji, da se zamorejo naravnost na imenovano upnico oberniti. — Po naj višjem sklepu od 6. t. m. mora pri letošnjem jemanji v vojake vsak rekrut 1. in 2. verste starosti 60 pavcov, v vsih druzih višjih razredih pa 61 pavcov meriti. — Tudi vradniki, ki so začasno v ces. službi, imajo po ministerskem sklepu dobiti tisti poboljšek plače, ki je zavolj dragine za letošnjo zimo dovoljen ces. vradnikom. — Škofji zbor na Dunaji, ki se bo posvetoval o postavah zastran izpeljave konkordata, se bo začel mesca sušca. — Legar (tifus) na Dunaji odjenjuje. Da bi se bila spet kolera na Dunaji prikazala, ni res. — Upanje, da bo mir, se čedalje bolj uterjuje, in od cesarja Napoleona se celó pripoveduje, da se nadja, svoji deržavi ob enem dve važni novici oklicati: rojstvo cesarjeviča ali cesaričinje in pa sklep mirú. Sila radovedno se je pričakovalo, kaj bo ob začetku deržavnega zbora 31. januarja kraljica angležka o ti zadevi rekla. Takole se glasé njene besede: Resno pozornost sem obračala na vojskine priprave za to leto; al v tem, ko je bilo sklenjeno, da bomo vse žile napeli za vojsko, sem spoznala za svojo dolžnost, ne zavreči predlogov, kteri obetajo gotov mir. Zatega voljo sem s svojimi zavezniki privolila v nasvete austrijanske, in zadovoljna Vam morem danes povedati, da smo se zedinili o nekterih pogojih, od kterih pričakujem, da bojo podlaga mirne sprave. Obravnave za to se bojo v kratkem v Parizu začele. Pridruživši se tem obravnavam bom skerbela, da se zadeve, zavolj kterih se je vojska pričela, ne bojo nikakor prezerle, pa tudi vojskinih priprav ne bom opustila, dokler se ne bo popolnoma dostojna pogodba sklenila“. Ko se je deržavni zbor po navadi potem pomenkovati začel, kaj naj bi odgovoril na kraljični nagovor, je minister Palmerston rekel; „tudi cesar Napoleon, miroljuben kakor angležka dežela, priprav za vojsko ne bo opustil; kadar se bo pa zbor v Parizu za sklep mirú začel, prosim deržavni zbor, naj se tako vêde kakor terja nježna stvar“. Poslanca Roebuk in Evans se zoperstavita ti terjatvi. — 1. dan t. m. opoldne je bil na Dunaji protokol podpisan, s kterim so naprejne pogodbe zastran mirú zavezno moč zadobile. Zadnji čas v 3 tednih se bo zbor začel v Parizu. — 1. dan t. m. je knez Paskievič umerl v Varšavi za želodčinim rakom. — Knez moldavski Ghika je 23. dec. l. l. odpravil sužnost ciganov v ti deželi; od tega dneva ne sme nobeden več cigana kupiti ne prodati. — Letos se prerokuje dobra letina po tem, da od leta 1000 so vse leta, ki so se pisale s 56, dobre letine bile. Bog daj!

Farys.

Pesem Mickievičeva.

(Konec.)

Tačas se izpod solnca shoden oblak zruje;
Preganja z bel'mi krili me po nebosklepi,
Želí da takšen jezdec on na nebu sluje
Kakor bil sem jaz na stepi;
Nad glavo se mi privleče,
Grožnjo za menó šepeče:
„O bedaka, kje on jaha!
Tamkaj persi žeja tere,
Oblak z dežjem tam ne pere
S čela na debelem praha.
Nima ta neplodna loka
Srebrošumnega potoka,
Roso, preden na tla pade,
Veter gladni v let pokrade“.
Zastonj on žuga; dirjam in podvajam skoke,
Oblak utrujen skriva se v nebá širjavo,
Zmiraj niže vklanja glavo,
Vpre se na čerí visoke.
Pogledam še enkrat zaničevavno v njega,
Za cel' obnebjo za menoj okó zazrê ga.
Kaj kuje v sercu, kaže mi obličje;
Jel od jeze je rudeti,
Od zavida rumeneti,
Za hribi zgine začernevši po merličje.
Lêti, vranče, v gonji urni,
S poti orli, sivri burni!

Zdaj zasučem na krog sonca
Okol sebe luč očesno,
Širjo zemno in nebesno
Vidim oprôščeno gonca;
Tù narave sna tišine
Ljudske noge ne budijo,
Tukaj življi mirno spijo
Ko neplašene zverine,
Ki njih čeda ne uteka
Vidši pervikrat človeka.
O Bog! jaz nisem pervi tù! sred kôpe v pesku
Ošáncana se truma sveti v blesku;
Al blodi, al preží na rop tam za prežnjaki?
Ježci so beli, konje strašno zrem beleti,
Letím — stojé; kričím — molčé; to so mertvaki,
'Z peska stara karavana
Je od vihrov izkopána,
Veljblódov hrodja jezd'jo jezdecov škeleti.
Jame, kjer očí so bile,
In čeljusti s trupla spale
S curkom pesek ven so lile,
Grozne glase so mermrále:
„Kam letíš, Bedvin brezumni?
Tam so huragani šumni!“
Jaz dirjam; strahi so m' neznani;
Lêti, lêti konj moj vrani,
S poti trupla, huragani!
Naj pervi vihrov, kar jih Afriko preleta,
Samotno huragan po peščenini šeta,
Zagleda me od deleč in čudeč se vstavi,
Na mestu se okrog verté sam sabo pravi:
Kdo vetrov, mlajih bratov mojih, revnoličen
Si upa tamkaj v letu burnem tak pritličen
Teptati pod, ki je edino moja dota?
Zatúl', in k meni se kot piramida mota,
Zapazi, da sem smerten in brez straha mame
Jezen zaceptá po tlaku,
Da j' Arabja vsa v oblaku
In kakor tiča grif me v kremplje vjame,
Speka, žge z ognjenim dihom,
Prah valí s perotnim pihom,
Dviga kviško, h tlam me treska,
Siplje ná me breme peska;
Jaz se dvigam, krepko rujem,
Tergam mu iz sklepov ude,
Trup peščeni razkosujem,
Vá-nj zobé zasájam hude.
Želí, da mi v nebó kot stolp iz rok ubegne,
Ne 'sruje se; čez pol se zlomi in potere,
V peskodežji z vis se vdere,
In trup, dolg kakor mestni rov, pred mene legne.
Oddihnem si, in k zvezdam se ozrem prešerno,
In z zlatimi očmi vseh zvezd število
K meni se ozrè nezmerno,
Ker ni na zemlji razun mene duše bilo.
Kak dobro dé, oddihati na persi cele!
Diham polno, dih dih tira,
Vetrov vseh Arabistana pihljaj
Ni mi dosti za oddihljaj.
Kak dobro dé, tù gledati na oči cele!
In okó se mi odpira,
Tako daleč se ozira,
Da od sveta več zavzema,
Kar ga vidokrog objema.
Kak dobro dé, se lécati na roke cele!
Na ravnost proti svetu roke sem raztegnil,
Češ, od shoda na zahod ga bom obsegnil.
Letí mi misel v modrega nebá globine,
Le više, više, više do nebés veršine;
Ko čbela z želom tudi serce dá pogrebu,
Takó za mislijo topím jaz dužo v nebu.

M. Kračmanov.

Pogovori vredništva.

Pisma, po kterih se terja kak neprejet list „Novic“, naj se pošiljajo **nezapečatene**, ker **take** so **poštnine** proste. Nefrankiranih ne moremo jemati. — Na mnoge vprašanja: Vsaka pôla „občne povestnice“ velja za naročnike „Novíc“ 4 krajc., izdanih je dosihmal 33 pôl in pol. — Gosp. J. G. v C.: Razveselilo nas je pismice Vaše, ker nam lepo razodeva, da ne želite Ikar biti po pravlicah starega basnoslovja. Ker gotovo pevca duh v Vas klije, bi škoda bilo ako bi zanemarili saj „quartum prematur in annum“. — Gosp. J. V. v Žar: Hvala lepa za poslano in obljubljeno. Prihodnja torbica bí utegnila popraviti zmote letošnje, kterih večidel je rokopis kriv; nismo se upali popravljati, čeravno se nam marsikaj ni prav zdelo; jako dobro se prilegajo per parenth. et cl. razjasnjenja takih prisl., ki se težje umevajo.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**